

Azərbaycan tolerantlığın həyat normasına çevrildiyi unikal ölkələrdəndir

Bu gün müstəqil Azərbaycanın bəyənəlxalq aləmdə nüfuzu və şöhrəti durmadan artır. Ölkəmiz bütün dünyada demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət, eyni zamanda bir çox millətlərin və konfessiyaların dinc yanaşı yaşamاسının unikal nümunəsi kimi tanınır. Diniərəsədə dialoq və əməkdaşlıq sahəsindəki təcrübəsi ilə bəyənəlxalq aləmdə yüksək qiymətləndirilen Azərbaycan həm də çox qısa müddət ərzində etibarlı tərəfdəş, regional inkişafa, təhlükəsizliyə, sabitliyə və multikulturalizmə töhfə verən ölkə olduğunu təsdiqləyə bilmışdır. Bu gün Azərbaycan Respublikası həm insan hüquqlarının yüksək səviyyədə qorunduğu, həm tolerantlığın həyat normasına çevrildiyi, həm də milli-mənəvi dəyərlərə böyük önəm verildiyi unikal ölkələrdəndir.

Özünü demokratianın, insan hüquqlarının "qoruyucusu" hesab edən Avropa qitəsində həzirdə mühacirlərə qarşı qeyri-tolerant münasibət göstərilir və bu qəbul edilməz hal geniş yayılmışdır. Tez-tez multimədəniyyət cəmiyyətinin baş tutmaması ilə bağlı bəyanatlar səsləndirilir. Azərbaycan isə müxtəlif millətlərin və dini konfessiyaların dinc, yanaşı mövcudluğunu mümkünlüyü nüsubut edir, bütün dünyaya multikulturalizmin Azərbaycan modelinin uğurlu, mütərəqqi bir model olduğunu nümayiş etdirir. Bununla da dünyaya daha gərəkli vacib məsələnin həlli yolunda bir nümunəyə çevrilir.

Fərqli din və mədəniyyətə hörmət

Bu gün dünyəvi, demokratik, hüquqi, unitar dövlət olmaqla bərabər, eyni zamanda, öz milli-mənəvi dəyərlərinə söykənən Azərbaycan güclü dövlət quruculuğu istiqamətində möhkəm dayaqlar üzərində irəliləyir. Bu dayaqlardan biri də xalqımızın öz milli-mənəvi dəyərlərinə bağlılığıdır. Ulu öndər Heydər Əliyevin müasir Azərbaycanda dövlət-din münasibətlərinin formallaşmasında həyata keçirdiyi din siyasetinin əsasında da bu dayanır. Ümummilli liderimizin hakimiyyətə yenidən qayıdışından sonra ölkədə dini fəaliyyət sahəsində sabitliyə nail olunması, konfessiyalar arasında düzümlülük mühitinin qorunub saxlanılması və möhkəmləndirilməsi istiqamətində görüdüyü böyük işlər dini etiqad azadlığına geniş imkanlar açdı və dini icmaların normal fəaliyyəti üçün hüquqi-mənəvi şərait yaradıldı. Bu gün Azərbaycanda mövcud olan dini düzümlülük və tolerantlıq, dinc münasibətdə dövlət siyaseti kimi səciyyələndirilir. Bu dəyərlərə böyük önəm verən ulu öndərimiz Heydər Əliyev respublikaya rəhbərliyinin bütün dövrlərində Azərbaycanı multikulturalizmin, tolerantlığın məkanı kimi tanıtmağa çalışmışdır. Müstəqilliyimizin ilk illərində təkrar hakimiyyətə qayıdışı ilə cəmiyyətimizdə milli birlik təmin edildi, dindən, dilindən, etnik mənsubiyyətdən asılı olmayaraq, özünü Azərbaycana bağlı sayan hər kəs ümummilli liderin özünəməxsus müdrikliklə irəli sürdüyü azərbaycançılıq ideologiyası ətrafinə bir araya gəldi. Milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması yönündə mühüm işlər görüldü, insanların din və etiqad azadlığının sağlam əsasda inkişafı təmin edildi.

Ulu öndərin ölkəmizdə mövcud din, tolerantlıq və multikulturalizm mühitinin daha da gücləndirilməsi ilə bağlı siyaseti dövlət başçısı İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir: "Azərbaycan multikulturalizmə bağlı çox böyük işlər görüb. Azərbaycanın nümunəsi göstərir ki, multikulturalizm yaşayır"-deyən Prezident İlham Əliyevin IV Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunda səsləndirdiyi: "Multikulturalizmin müasir dünyada alternativi yoxdur. Çünkü dünya ölkələrinin mütləq əksəriyyəti çoxmilləti ölkələrdir. Əgər multikulturalizm iflasa uğrayıbsa, onda bunun alternativi nə ola bilər? Bu, ayrı-seçkililikdir, irqçılıkdir, ksenofobiyadır, islamofobiyadır, antisemitizmdir" fikirlər də ölkə rəhbərinin multikulturalizmə böyük önəm verdiyinin göstəricisidir.

Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası münasibətlərin inkişaf etdirilməsi

Azərbaycan ta qədimdən müxtəlif etnosların və dini icmaların dinc yanaşı yaşamalarının unikal nümunəsidir. Azərbaycanın diniərəsədə dialoq və millətlərarası dialoq üçün nümunə göstərilməsi heç də təsadüfi deyil. Çünkü mühüm geostrateji mövqelərə malik olan ölkəmiz əsrlər boyu diniərəsədən yaxşıların yayıldığı məkan olub. Tarix boyu Azərbaycan ərazisində etnik və dini icmalar arasında möhkəm düzümlülük, tolerantlıq əlaqələri olub və milli, irqi, dini ayrı-seçkiliyə yol verilməyib. Bütün xalqlar vahid və məhribarı bir ailə kimi yaşayıb, müxtəlif diniərəsədə mənsub insanlar sülh və emin-amanlıq şəraitində dinc fəaliyyət göstəriblər. Azərbaycan xalqı həmişə bölgədə dostluğun, qardaşlığın möhkəmləndirilməsinə, insanlar arasında milli-dini mənsubiyyətdən asılı olmayaraq sülh və emin-amanlığın bərqərar olmasına misilsiz tarixi töhfələr vermişdir. Başqa diniərəsədə münasibətdə düzümlülük, onlarla yanaşı və qarşılıqlı anlaşılma şəraitində yaşamaq bizim milli-əlaqəli dəyərlərimizin əsas xüsusiyyətlərindəndir. Bu baxımdan tarixən ölkəmizdə İslam dini ilə yanaşı, Xristianlıq, İudaizm və başqa diniərəsədə mənsub insanlar da məskunlaşmış, sülh və emin-amanlıq şəraitində yaşa-mış və indi də bu ənənə uğurla davam etdirilir.

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Mübariz Qurbanlı ölkəmizdə dövlət-din münasibətlərindən danışaraq deyir: "Prezident İlham Əliyevin xalqımızın dini dəyərlərinə, müxtəlif diniərəsədə və sivilizasiyalara hörmətlə ya-şaması, milli-mənəvi dəyərlərə həssas münasibətin dövlət siyasetinin mühüm prioritetlərin-ən birinə çevriləməsi, ölkədə güclü tolerantlıq ənənələrinin getdikcə daha da möhkəmləndirilməsi Azərbaycanı dünyada multikulturalizmin əsas mərkəzinə çevirib. Bu gün öz nümunəvi dəyərlərini bütün dünyaya təqdim edən Azərbaycan əlverişli coğrafi mövqeyindən və çox-mədəniyyətlilik ənənələrindən istifadə edərək artıq dünyada ən mühüm dialoq mərkəzlərin-ən birinə çevrilib. Son illər həm lokal, həm də qlobal əhəmiyyətli çoxsaylı sammitlərin, forumların, konfrans və seminarların ölkəmizdə təşkil olunması tamamilə məntiqəyə uyğundur. Ölkə rəhbərliyinin dəstəyi ilə 2018-ci ilde də müxtəlif xarici ölkələrdə Azərbaycanın multikultural dəyərlərinin təbliği və təşviqi ilə əlaqədar beynəlxalq konfranslar keçirilib ki, bu tədbirlər çox geniş ərazini əhatə edib. İspaniya, Avropanın müxtəlif ölkələri, Almaniya və başqa ölkələrdə təşkil edilən tədbirlərde Azərbaycanın multikultural dəyərləri etrafı şəkildə insanlara çatdırılıb. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin dəstəyi ilə reallaşan beynəlxalq tədbirlər insanların multikulturalizm və tolerantlıq ruhunda maarifləndirilməsinə, dünyada sülhün və əməkdaşlığın təşviqinə mühüm töhfə verib. Ölkə rəhbərinin bu istiqamətdə atdığı addımlar, söylədiyi fikirlər, verdiyi qərarlar bütün İslam dünyasında geniş əks-səda doğurmaqla bərabər, bizə gələcək fəaliyyətimizdə böyük stimul verir və vermekdədir".

Ölkəmizdə tolerantlıq ənənələrinin qorunması işinə xüsusi əhəmiyyət verən qurumlardan biri Heydər Əliyev Fondudur. Fondun həyata keçirdiyi "Tolerantlığın ünvani—Azərbaycan" layihəsi çərçivəsində Bakıdakı pravoslav kilsəsində təmir-bərpa işləri aparılmış "Or-Avner" Beynəlxalq Fondu ilə birgə Bakıda yaşayan yəhudilər uşaqları üçün 600 yerlik təhsil mərkəzi inşa edilmiş, Binə qəsəbəsindəki "Möhəsün Səlim", Gəncə şəhərindəki "Həzrəti Zeynəb" məscidləri əsaslı təmir edilərək yenidən qurulmuş, Bakıdakı "Müqəddəs Məryəm" kilsəsində bir sıra işlər görülmüş, "Vatikan" kilsəsində katakombalar təmir olunmuşdur.

Azərbaycanın birinci xanımının rəhbərliyi ilə görülən işlər, həyata keçirilən layihələr ölkəmizin

dünya birliyində zəngin mədəniyyətə, qədim tarixə, tolerantlıq ənənələrinə malik bir dövlət kimi özünəməxsus yer tutması baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Bu gün bütün dünyadan böyük din xadimləri özünü artıq tolerantlığın ideoloji mərkəzi və praktik təcəssümü kimi təsdiq edən Bakıda toplaşır, diniərəsədə dialoqu çərçivəsində, həm də sivilizasiyaların qarşılıqlı anlaşması istiqamətində səmərəli iş aparırlar. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi: "Tolerantlığın məkanı, multikultural dəyərlərə sadıq olan müstəqil Azərbaycan mədəniyyətlərin dialoququnun inkişafına, mədəni müxtəlifliyin qorunub saxlanması və sivilizasiyalar arasında qarşılıqlı münasibətlərin tənzimlənməsinə yönələn mühüm layihələrin reallaşdırılması, mötəbər forumların keçirilməsi sahəsində zəngin təcrübəyə malikdir".

Azərbaycan təcrübəsi təqdir olunur

Xarici ölkə nümayəndələri insanları birliyə, birgəyəşayışa, İslam və xristian aləmini sülhə səsleyən Azərbaycanın sivilizasiyalar arasında körpü rolunu oynadığını, Bakının sülh və dialoq şəhəri olduğunu xüsusiylə qeyd edirlər.

Ölkə başçısı tərəfindən başlanğıçı qoyulan dövlət siyaseti bu gün prioritət səviyyəyə yüksəlmiş, multikulturalizmə bağlı həyata keçirilən tədbirlər ölkəmizə mədəniyyətlərə dialoq ölkəsi statusu qazandırılmışdır. Müxtəlif dini etiqadların dini qurumları ilə qarşılıqlı anlaşmanın möhkəmləndirmək, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzerdə tutulmuş qaydada dini etiqad azadlığını həyata keçirmək, müxtəlif konfessiyalara mənsub insanların qarşılıqlı xoş əlaqələri artıq ölkəmizdə ənənə halını almışdır. Azərbaycan xalqı əsrlər boyu humanist dəyərlərdən çıxış edərək ölkəmizdə yaşayış müxtəlif xalqların nümayəndələrinin dilini, dinini, mədəniyyətini tanımış, buna hörmət bəsləmiş, bu mədəni müxtəlifliyi hər zaman qorub saxlamış, onu zənginlik kimi dəyərləndirmişdir. Və bu gün nəticə olaraq bu müxtəliflik harmoniya şəklində inkişafə yönələn vəhdəti ifadə edir. Dövlətimiz üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən bu dəyər - ölkəmizdə dönlərəsədə münasibətlərə dialoq üçün nümunəvi platformaya çevriləməsi beynəlxalq aləmdə yüksək səviyyədə təqdir olunur, ölkəmizin bu sahədə eldə etdiyi təcrübə dünya tərəfində yüksək qiymətləndirilir. Vaxtılıq Almanıyanın burada səfiri olan Klaus Qrevlik hələ 2004-cü ilin iyununda Bakıda keçirilən tolerantlıq dair seminarda demişdir: "Yaratdığı dövlət-din münasibətləri modelini Azərbaycanın artıq ixrac etməsi mümkündür. Bu, sizin sərvətinizdir. 2008-ci ilin mart ayında Bakıda rəsmi səfərdə olan Vatikanın dövlət katibi Kardinal Qarqizio isə ölkəmizdəki mövcud tolerantlıq belə qiymət vermişdir: "Azərbaycanda tolerantlıq onun xalqının nailiyyətidir. Mən Azərbaycanda qardaşlıq münasibəti gördüm və başa düşdüm ki, bu, burada yaşayan xalqın ənənəsidir".

Bu gün BMT, Avropa Parlamenti, UNESCO, Avropa Şurası və s. mötəbər beynəlxalq qurumlarda Azərbaycan diniərəsədə dialoq üçün inkişafına töhfə verən ölkə kimi qəbul olunur və islam dəyərlərinin ölkəmizdə düzümlülük və tolerantlıq baxımından oynadığı müstəsnə rol geniş müzakirə olunur.

Bəli, xalqımızın yüzillər boyu yaşatdığı milli-mənəvi dəyərlərimizin tərkib hissəsi olan tolerantlıq ənənələri müstəqil dövlətimizdə bu gün də yaşayır. Çünkü hamının bizim vahid evimiz olan Yer kürəsində dinc, firavan yaşamaq hüququ vardır.

Mehparə ƏLİYEVA,
"Respublika".

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin inkişafına Dövlət Dəstəyi Fonduğun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim etmək üçün.